

Esikoisten syntymien väheneminen yhä keskeisempi syntyvyyden laskun osatekijä

- 82 prosenttia syntyvyyden laskusta vuosina 2010–2024 liittyy siihen, että esikoislapsia on syntynyt aiempaa vähemmän.
- Naisilla, jotka ovat saaneet vähintään yhden lapsen, lapsimäärän kasvu jatkuu keskimäärin lähes entiseen tapaan. Väheneminen toisten ja kolmansien lasten syntymisessä johtuu pääasiassa siitä, että yhä harvempi nainen on saanut ensimmäisen lapsen.
- Lopulliset lapsiluvut laskevat nyt jyrkästi. Naisten keskimääräisten lapsilukujen ennakoitaan laskevan pitkään vallinneelta noin 1.90 lapsen tasolta alle 1.56 lapseen 1990-luvun alussa syntyneillä naisilla.

Syntyvyyden lasku on jatkunut Suomessa jo yli vuosikymmenen ajan, ja syntyvyys on nyt erittäin matalalla tasolla. Tämän päivän nuorten aikuisten lopullisen lapsiluvun ennustetaan vajoavan matalammalle kuin koskaan aiemmin tilastohistoriassa, ja heijastavan pysyvää muutosta perheenmuodostuksessa.

Nykyinen kehityskulku on merkittävä sekä yksilöiden että yhteiskunnan kannalta. Väestötasolla syntyvyyden lasku on haaste yhteiskunnan sosiaaliselle ja taloudelliselle kestävyydelle. Matala syntyvyys on ongelma sekä yhteiskunnalle että usein myös yksilöille: moni saa selvästi vähemmän lapsia kuin toivoisi.

Koska syntyvyyden kokonaislasku liittyy paljolti siihen, että esikoisia syntyy vähemmän, politiikkatoimet, jotka tukevat perheellistymisen alkuvaihetta ja ensimmäisen lapsen saantia, ovat todennäköisesti vaikuttavimpia syntyvyyden laskun hillitsemisessä.

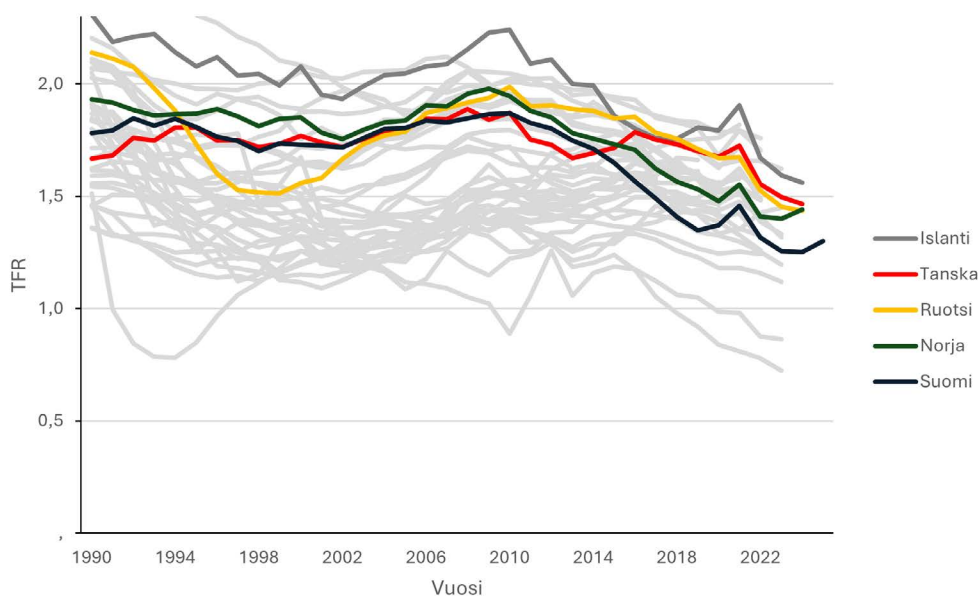
Syntyvyyden lasku jatkuu

Tähän tulee taas dokumentin leipätekstiä. Syntyvyyttä seurataan kokonaishedelmäl-

lisyysluvun (TRF) avulla. Kyseessä on ajan- tasainen, ikävakioitu mittari, joka mahdollistaa vertailun eri ajankohtien ja maiden tai alueiden välillä väestön koosta ja rakenteesta riippumatta. Luku kuvaa sitä, kuinka monta lasta nainen saisi keskimäärin elinaikanaan, jos syntyvyys pysyisi tarkasteluajankohdan tasolla.

Suomessa kokonaishedelmällisyys on laskenut jyrkästi viimeksi kuluneiden 14 vuoden aikana (kuvio 1). Vuonna 2010 kokonaishedelmällisyysluku oli 1.87 lasta naista kohden, mutta laski vuoteen 2019 mennessä 1.35 lapseen, eli matalammalle kuin koskaan aiemmin Suomessa. Koronapandemian aikaisen lyhytkestoisen nousun jälkeen syntyvyys on laskenut entisestään, vuoteen 2024 mennessä 1.25 lapseen ja vuoden 2025 ennakkotietojen mukaan 1.30 lapseen naista kohden.

Jo vuosina 2010–2018 lapsia syntyi vähemmän kaikissa alle 40-vuotiaiden ikäryhmissä ja lapsiluvun kompensointi myöhemmällä iällä oli hyvin vähäistä. 1980-luvun lopulla syntyneiden naisten ennakoitiin saavan hedelmällisen ikänsä loppuun mennessä keskimäärin alle 1.75 lasta, kun pitkään vallinnut taso edeltävien kolmen vuo-

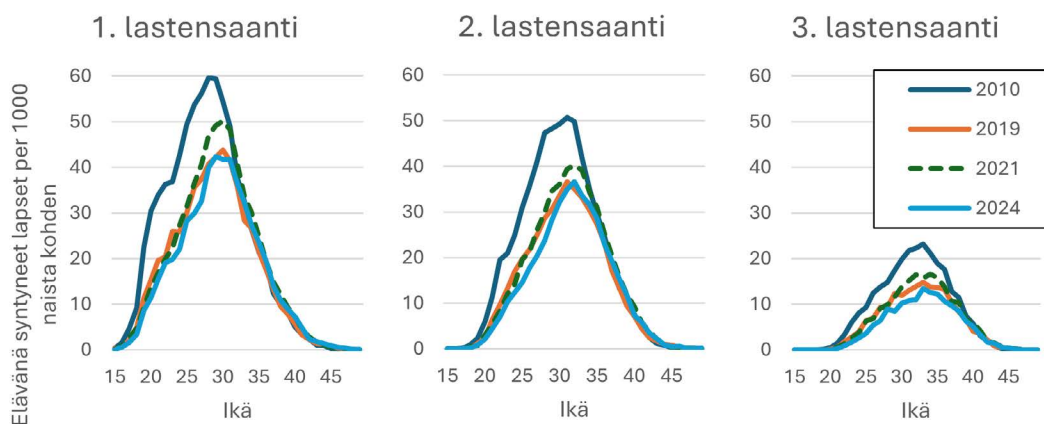

Kuvio 1: Kokonaishedelmällisyysluku (TFR) Suomessa ja Pohjoismaissa (värillisinä) sekä muissa korkean tulotason maissa (harmaalla) vuosina 1990–2025. (Human Fertility Database 2026, Suomen virallinen tilasto 2026).

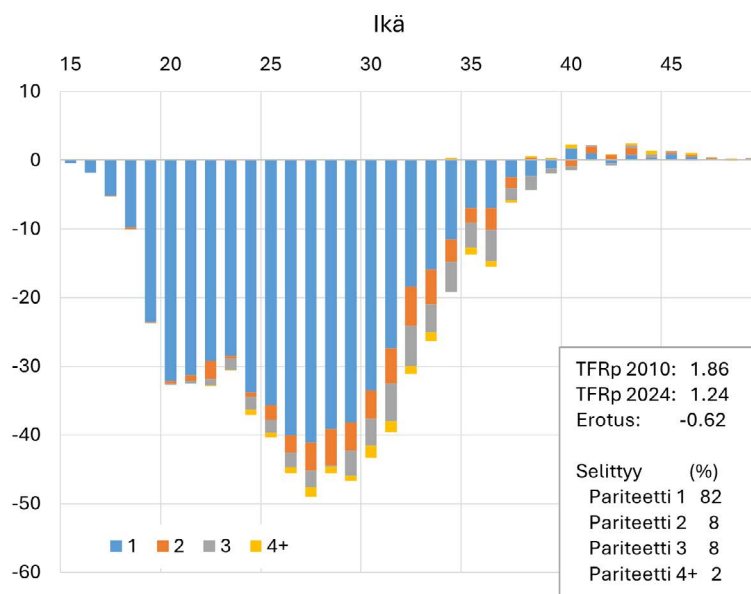
sikymmenen aikana oli ollut noin 1.9 lasta. (Hellstrand ym., 2021).

Kuvio 2 näyttää, miten ikäryhmittäiset hedelmällisyysluvut ovat muuttuneet ensimmäisten, toisten ja kolmansien lasten osalta ajan myötä. Väestötasolla lastensaanti on vähentynyt lähes kaikissa ikäryhmissä, ja sekä esikoisten että toisten ja kolmansien lasten määrä on laskenut.

Väestötason tarkastelu ei kuitenkaan paljasta, johtuuko syntyvyyden lasku ensisijaisesti esikoisten syntymien vähenemisestä vai siitä, että äidit saavat ensimmäisen lapsen jälkeen vähemmän lapsia. Asian selvittämiseksi tarkastelimme hedelmällisyyttä iän ja perheenmuodostuksen vaiheen mukaan.

Kuvio 2: Ikäryhmittäiset hedelmällisyysluvut lasten syntymäjärjestyksen mukaan vuosina 2010, 2019, 2021 ja 2024. (Human Fertility Database 2026).

Kuvio 3: Ikä- ja syntymäjärjestyskohtainen (pariteetti) TFRp-hajotelma muutoksesta vuosien 2010 ja 2024 välillä. TFRp on kokonaishedelmällisyyden mittari, joka on vakioitu sekä iän että syntymäjärjestyksen suhteen. (Human Fertility Database 2026; Hellstrand et al. 2021 päivitetty analyysi)

Esikoisten syntymien väheneminen yhä merkittävämpi osatekijä

Kun tarkastellaan erikseen esikoisten, toisten tai kolmansien lasten syntymää, voidaan arvioida niiden merkitystä syntyvyyden kokonaislaskun kannalta. Syntyvyyden laskun taustalla on ylivoimaisesti eniten esikoislasterien syntymien väheneminen, mikä kattaa kokonaislaskusta noin 82 prosenttia (kuvio 3).

Koska yhä harvempi nainen saa ensimmäisen biologisen lapsen, on automaattisesti myös vähemmän naisia, jotka voisivat saada toisen tai kolmannen lapsen. Tämä selittää myöhempien lasten määrän laskua. Vuosina 2010–2018 noin 75 prosenttia laskusta liittyi siihen, että naisille syntyi vähemmän esikoisia. Vuoteen 2024 päivitetty analyysi osoittaa, että esikoislapsen syntymän merkitys on kasvanut entisestään ja selittää nyt vielä suuremman osan syntyvyyden laskusta.

Lastensaanti niiden naisten keskuudessa, joilla jo on vähintään yksi lapsi, on pysynyt suurelta osin vakaana. Toisten ja kolmansien lasten syntymät selittävät kumpikin

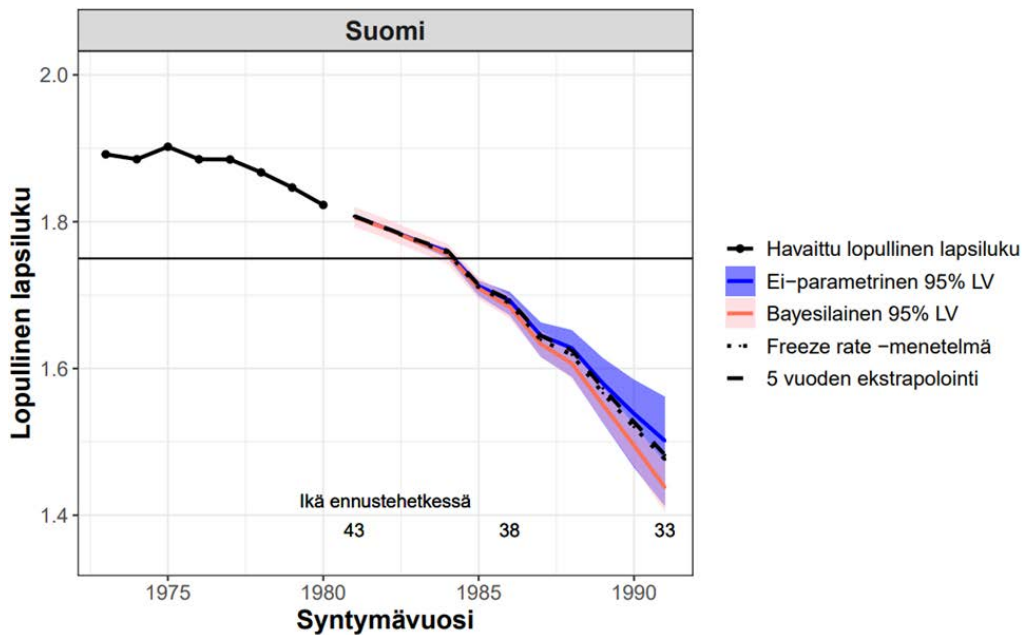
noin kahdeksan prosenttia syntyvyyden laskusta ja neljänsien tai sitä myöhempien lasten syntymässä on tapahtunut vain vähäinen muutos. Verrattuna aiempiin analyyseihin esikoisten merkitys syntyvyyden laskun selittäjinä on kasvanut entisestään.

Merkittävää on myös se, ettei lapsia saada havaittavasti enempää myöskään myöhemmällä iällä. Siksi syntyvyyden laskua ei voi selittää ainoastaan lastensaannin lykkäytymisellä.

Lopulliset lapsiluvut tulevat vajoamaan

Kokonaishedelmällisyysluku tarjoaa ajantasaisen kuvan syntyvyydestä tietyssä vuonna. Se on kuitenkin hypoteettinen mittari ja herkkä lyhyen aikavälin vaihteluille sekä lastensaannin ajoituksen muutoksille. Lopullinen lapsiluku, eli keskimääräinen lapsimäärä, jonka naiset ovat todellisuudessa saaneet hedelmällisen ikänsä loppuun mennessä, antaa luotettavamman kuvan pitkän aikavälin kehityksestä.

Havaittu lopullinen lapsiluku on jo alkanut vajota. 1970-luvun puolivälissä synty-

Kuvio 4: Havaittu (1973–1980 syntyneet naiset) ja ennustettu (1981–1991 syntyneet naiset) lopullinen keskimääräinen lapsiluku. Vaakasuora viiva 1.75 lasta naista kohden osoittaa matalan ja erittäin matalan syntyvyyden rajan. (Human Fertility Database 2026, Hellstrand et al. 2021 päivitetty analyysi).

neillä naisilla lopullinen lapsiluku oli keskimäärin noin 1.9, kuten monilla edeltävillä ikäluokilla. Vuonna 1980 syntyneillä naisilla keskimääräinen lapsiluku oli 1.82, mikä merkitsee selvää muutosta aiempaan nähdessä. Nuorempien, vielä lisääntymisikäisissä olevien ikäluokkien lopullista lapsilukua ennustetaan useilla menetelmillä, ja kaikki ennustemenetelmät viittaavat edelleen pieneneviin lopullisiin lapsilukuihin (kuvio 4).

Optimistisimmassa skenaariossa, jossa osa syntymistä toteutuu naisten ollessa vanhempia, 1990-luvun alussa syntyneiden naisten ennakoitua saavan keskimäärin 1.56 lasta. Jos ikäryhmittäiset hedelmällisyysluvut pysyvät nykytasollaan, lopullinen keskimääräinen lapsiluku olisi noin 1.48 lasta naista kohden. Pessimistisimmässä ennusteessa lopullinen lapsiluku vajoaa edelleen 1.40 lapseen naista kohden. Väestötasolle muunnettuna tämä tarkoittaa 340–500 lasta vähemmän 1 000 naista kohden kuin aiemmin. Se jää selvästi alle suomalaisten toiveiden, sillä kyselyissä valtaosa ihmisistä toivoo saavansa vähintään kaksi lasta. (Perhebarometri 2022).

Verrattuna kokonaishedelmällisyyslu-

vun kehitykseen lopullisen lapsiluvun lasku osoittaa, että matala syntyvyys ei ole pelkästään lyhytaikaista vaihtelua tai seurausta lastensaannin siirtymisestä myöhemmälle iälle. Vaikka vuosittaiset kokonaishedelmällisyysluvut voivat tilapäisesti nousta tai laskea lastensaannin ajoituksen muuttuessa, lopullisen lapsiluvun ennusteet osoittavat, että nykyiset lastensaanti-ikäisissä olevat naiset tulevat saamaan huomattavasti vähemmän lapsia kuin vanhemmat sukupolvet. Vielä toistaiseksi lopullinen lapsiluku on kuitenkin korkeampi kuin vuosittaiset kokonaishedelmällisyysluvut, mikä tarkoittaa, että kehitys on tällä hetkellä hieman myönteisempää kuin pelkkä TFR antaa ymmärtää.

Lisätietoja

Tutkijatohtori Julia Hellstrand, Helsingin yliopisto, julia.hellstrand@helsinki.fi

Professori Marika Jalovaara, Turun yliopisto, marika.jalovaara@utu.fi

Rahoittajat

Tutkimusta on tukenut strategisen tutkimuksen neuvosto (STN), FLUX-konsortio (päättönumerot 364374 ja 364375).

Lähteet

Hellstrand, J, Nisén J, Miranda V, Fallesen P, Dommermuth L, & Myrskylä M. 2021. 'Not Just Later, but Fewer: Novel Trends in Cohort Fertility in the Nordic Countries', Demography, 58: 1373-99.

[Human Fertility Database 2026](#). Max Planck

Institute for Demographic Research (Germany) and Vienna Institute of Demography (Austria). (Viitattu 10.2.2026)

Sorsa, T, Lehtonen N & Rotkirch A. 2022. Perhebarometri 2022. Kuka haluaa lapsia 2020-luvulla? [[Verkkajulkaisu](#)]. Väestöliitto ry. (Viitattu 10.2.2026)

Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestön ennakkotilasto. [[Verkkajulkaisu](#)] ISSN=1798-8381. Helsinki: Tilastokeskus. (Viitattu 12.2.2026)